

Ingezonden

Durven en ervaring

De rust rond het Openluchtmuseum in Arnhem is teruggekeerd. De sluiting lijkt van de baan. Toch zijn de problemen niet opgelost. Brinkman zal zijn bezuinigingen ook in zijn sector ergens moeten vinden. Een vergelijking met tien jaar geleden dringt zich op. Toen werden de eerste bezuinigingen bij monumentenzorg aarzelend zichtbaar. De spelers in het spel hebben echter geleerd. Een goed moment om de stand eens op te maken. Begin februari verscheen een paginagroot interview met Jan Jessurun in Vrij Nederland; dertien jaar lang de eerste man bij de rijksdienst voor de monumentenzorg, nu plaatsvervangend directeur-generaal van Culturele Zaken bij WVC. Hij heeft geleerd. Hij erkent het feit dat de Nederlanders naast Defensie ook Cultuur als een gebied zien waar bezuinigingen het eerste gevonden moeten worden. De verdediging van de zaken waar hij voor staat zijn daarmee extra moeilijk geworden. De strategie ligt vast. Geheel in de lijn van het kabinet-Lubbers, worden eerst buitensporige bezuinigingen voorgesteld. Dat heeft een storm van protest tot gevolg en daarna wordt een beperktere hoeveelheid voorstellen binnengehaald. Die komen evenwel precies overeen met de gewenste hoeveelheid van het kabinet. Iedereen lijkt winnaar. Een vorm van onderhandelen dus. Niet zo'n nette manier en het heeft weinig van doen met regeren, maar het doel wordt bereikt.

De strategie wordt voor WVC iets aangepast. Het afstoten van musea wordt overwogen. Alleen dat is in Nederland – dat weet ook Jessurun – niet te verkopen; tenzij. Tenzij iets ergers wordt voorgesteld. Juist ja, sluiting van het Openluchtmuseum. Dat wekt commotie, en de weg is vrij om het behoud door privatisering voor te stellen. Van der Valk staat al klaar. De voorstellen zijn echter te snel ontwikkeld. De erfpachtovereenkomst met de gemeente Arnhem is vergeten en dat gooit roet in het eten.

De richting waarin gezocht wordt naar bezuinigingen is echter zo gek nog niet. Jessurun wordt daarvoor vooral gesteund door zijn erva-

ring met het instellen van het Nationaal Restauratie Fonds. Niet de zorg is daar geprivatiseerd, maar het op maat beschikbaar stellen van geld. Iets wat de overheid niet zo makkelijk kan. Daarmee komt er ruimte voor nieuw beleid. Er zijn meer voorbeelden bekend van succesrijk samenwerken tussen het bedrijfsleven en de cultuur. Denk maar aan de groots opgezette exposities rond een bepaald thema of kunstenaar (Van Gogh, Chinese opgravingen etc.) of – in de monumentenwereld – de Monumentenwacht.

Het voorstel voor de sluiting van het Openluchtmuseum kan ook een serieus voorstel zijn geweest. Het museum zou immers blijven functioneren, maar het publiek zou het resultaat niet meer kunnen zien. De investering van de overheid in het museum behouden van specifieke gebouwen is dan wel erg improductief, maar als het dan niet anders kan...

Jessurun hoopt dat privatisering van onze cultuur weer uit de emotionele sfeer komt. Terecht stelt hij dat de reactie op de sluiting van het Openluchtmuseum weinig met cultuur en alles met nationalisme te maken heeft. Dat zal ook de noemer moeten zijn, waaronder privatisering kan slagen. Vanuit de cultuur wordt elitair gereageerd, aldus Jessurun. Vergeten wordt het succes van het Hollandse dorp in Nagasaki. Privatisering maakt van het Openluchtmuseum niet per definitie een pretpark. Waarom zouden particulieren het slechter doen dan hun soortgenoten in dienst van de overheid? Ook bij de overheid is geld de cruciale factor. En als er te weinig financiële middelen zijn, blijkt plotseling de zorg voor ons cultureel erfgoed een uitstekende bezuinigingspost.

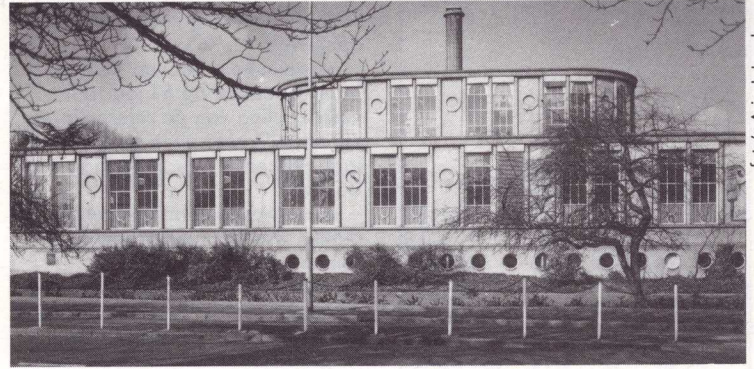
Als het Rijk en de particulieren oog hebben voor elkaars belangen en het Rijk bereid is voor zijn randvoorwaarden ook een bijdrage te blijven leveren, dan is een samenwerking zeker mogelijk. Een kwestie van durven en ervaring opdoen.

A. Dreimüller

Leve Van Ravesteyn

Aan het gemeentebestuur van Dordrecht, het bestuur van Zuid-Holland, en de Rijksdienst voor de Monumentenzorg

Gij weet dat ik altijd een grote voorliefde had voor zuilen, kolommen en pilasters, vandaar mijn ontsteltenis toen ik vernam dat de nu bijna vijftig jaar oude creatie van 'de Holland van 1859' in Dordrecht, van architect Sybold van Ravesteyn, onder de slopershamer dreigt te vallen. Nee toch... De geschiedenis van uw Nederlandse architectuur in de jaren dertig is zonder Van Ravesteyn's oeuvre niet volledig, zelfs ondenkbaar. De directie van de Spoorwegen verdeelde voor de nieuwbouwprojecten zonder veel chicanes Ne-

Foto's Arie J. Landman

derland in tweeën. Alles benoorden Utrecht behandelde architect Schelling, en Utrecht – en daaronder Den Bosch, Roosendaal, Vlissingen en na het bezoek van de Duitsers ook Rotterdam CS – was voor Van Ravesteyn. Als civiel ingenieur, met grote affectie voor de Nieuwe Zakelijkheid ontwierp hij voor de NS, die toen elektrificeerde, prachtige seinhuizen en schakelstations. Veel van dat werk, en ook de voorbouw van Utrecht CS zijn helaas al tengevolge van nieuwe ontwikkelingen gesneuveld. De diergaarde Blijdorp (1937–1940), destijds in die beestenwereld een absoluut unieke prestatie, heeft door matig onderhoud en weinig respect voor de architectonische kwaliteit, bij aanpassing aan nieuwe behoeften, veel geleden. De toren van de Rivierahal, in dit stuk stad de 50 m hoge pendand van Rotterdam's dynamische silhouet, is helaas ook al gesneuveld. De middelbare scholieren hebben er zelfs geen weet meer van. 'Rotterdam CS', want dat stond erop, zodat je goed wist dat je in de Maasstad was geweest is een holle, pleinvormende kopie-op-halve-ware-grootte van Roma, Stazione Termini. Daarover is nogal wat te doen geweest destijds, maar stadsontwikkeling, onder leiding van Van Traa, legde het af tegen de autoriteit van Sybold met Nederlands grootste staatsbedrijf achter zich.

Zijn vele reizen naar Italië deden hem 'bekeran' van de strakke geometrische vormen van het 'Nieuwe Bouwen'. Alleen de zakelijk technische en economische uitgangspunten waren hem niet voldoende. 'Hij vermenschlijkte die Nieuwe Zakelijkheid in een romantisch idealisme.' Zijn liefde voor Italië was groot; hij sprak vloeiend Italiaans en zijn kennis van de geschiedenis was enorm. Daarom werkte hij met steun van Incontri in Bilthoven op hoge leeftijd nog aan een studie over de 'Eenwording van Italië' il Risorgimento, 1792-1870, waarvan de Nederlandse uitgave in Verona werd gedrukt.

In de late jaren dertig kreeg Van Ravesteyn van de Spoorwegen 'dispensatie' voor de vele particuliere opdrachten die hem werden aangeboden, en ontstonden de Rotterdamse Zoo, Kunstmin en De Holland in Dordrecht en het interieur voor het koninklijke jacht Plet Hein. Een ware explosie van crea-

'De Holland van 1859' wordt met sloop bedreigd.

tiviteit. Dat juist toen, in de crisisjaren, een verzekeringsmaatschappij voor een betrekkelijk bescheiden kantoor wat meer overhad en zich wendde tot een begaafd ontwerper, verdient – nu wat laat – dan toch alle lof.

Het gebouw is gelukkig bouwtechnisch redelijk goed bewaard gebleven, al is het binnens, een jaar of tien geleden, door Bos-Kalis met weinig respect voor de bestaande toestand veranderd.

Het gerucht gaat dat de gemeente Dordrecht vooral bestuurlijk-administratief een behoorlijk scheve schaats heeft gereden. Dit mooi gesitueerde 'neobarokke' gebouw, met zijn tweelingramen geflankeerd door kolommetjes, zijn typische versieringen, hier en daar een bal, wat kronkels in de raamverdeling, steigerende paarden boven de ingang en het wapen van Dordt in marmer uitgezaagd in de hal, mag toch eigenlijk niet ten prooi vallen aan welk commercieel doel dan ook.

Wat zou het prachtig zijn als het in Rotterdam stond als Architectuurmuseum of als Academie voor Bouwkunst. Zelfs daarvoor zou het een betere behuizing zijn dan het spoorwegongeluk ten oosten van station Blaak, waar nu tussen al die scheve vlakken aankomende architecten moeten leren hoe je een ruimte op een fatsoenlijke manier vorm geeft...

De agglomeratie Dordrecht vindt er, terugkerend van de dwalingen haars weegs, best nog wel een goede bestemming voor.

Palladio
Vicenza